

NGƯỜI TIÊN PHONG LÀM RA ĐIỆN TỪ GIÓ VÀ BẾP BIOGAS TRÊN QUÊ HƯƠNG MẸ SUỐT ANH HÙNG

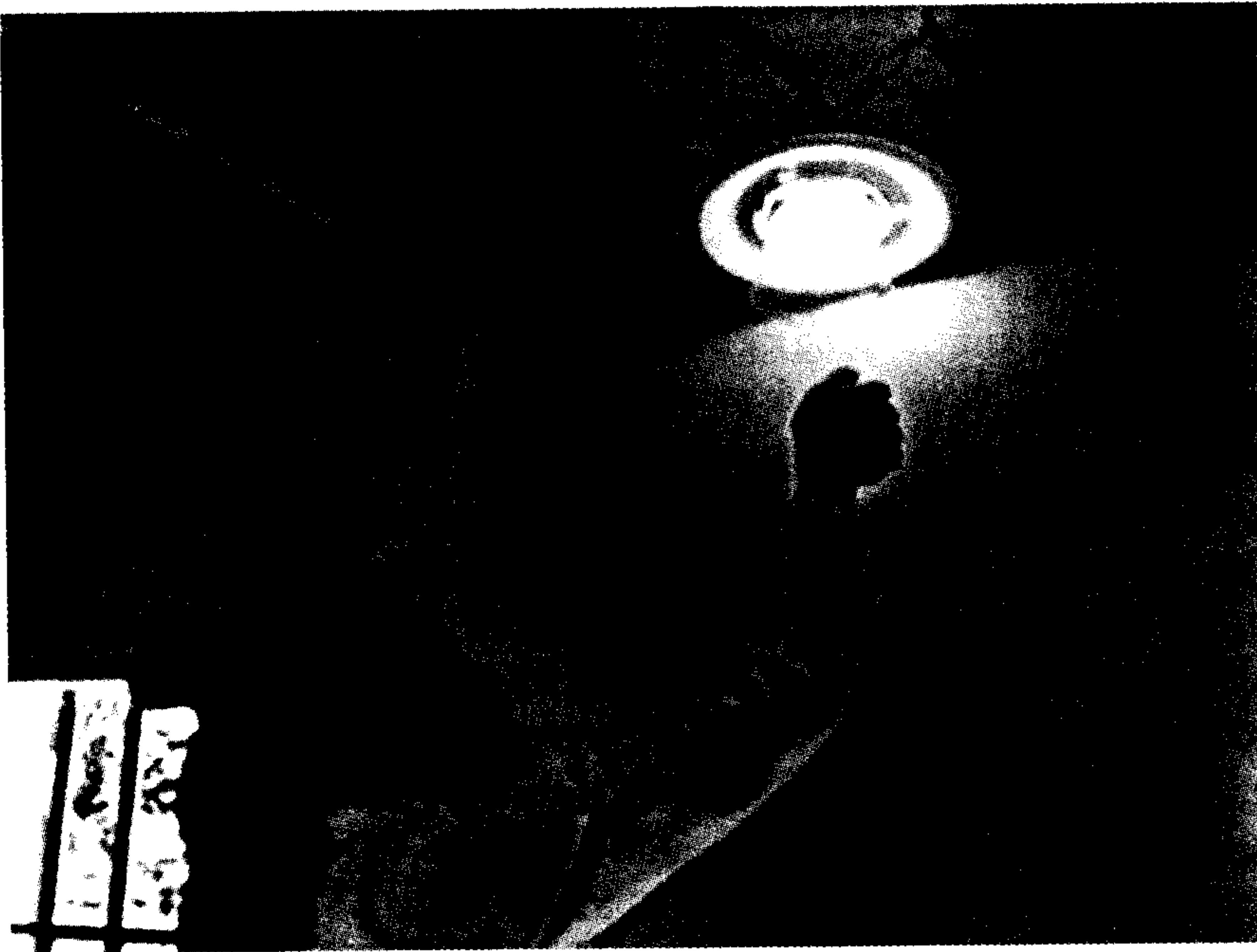
HỒ NGỌC DIỆP

Những năm sau chiến tranh, cơn khủng hoảng kinh tế hoành hành trên đất nước ta, làm cái nghèo, cái khổ diễn ra trên khắp các miền quê của Tổ quốc. Làm thế nào để cải thiện cuộc sống? Câu hỏi đó luôn thúc bách mọi người. Cụ Nguyễn Tú, một cán bộ tiền khởi, nguyên Phó chỉ huy Thị đội Đồng Hới những năm sau cách mạng tháng Tám, một học giả về văn hoá dân gian ở Quảng Bình, tác giả của hơn 16 tác phẩm, từng đoạt nhiều giải thưởng văn hoá dân gian cấp Nhà nước và địa phương, trước thực trạng của cuộc sống đã tiên phong làm ra điện từ

gió và bếp Biogas trên quê hương mẹ Suốt anh hùng, góp phần nâng cao đời sống tinh thần và vật chất không những cho mình mà còn cho nhiều người.

Nhân một chuyến ra thư viện Trung ương tra cứu tài liệu lịch sử cho công trình nghiên cứu của mình, cụ đã về nhà người em ruột ở ngoại thành Hà Nội. Tại đây, qua những thành công của một số gia đình trong việc tạo điện năng từ gió và ngọn lửa cháy lên từ khí hầm Bioga, cụ vô cùng lí thú. Mang những hiểu biết thực tế đó, về nhà, cụ Nguyễn Tú hăm hở bắt tay vào việc ngay. Các con

của cụ hưởng ứng nhiệt liệt. Hai anh con trai đầu đã về xã Hiền Ninh, huyện Quảng Ninh cách chỗ ở những hơn 30km, nơi Bộ Tổng tham mưu Binh đoàn 559 đóng quân trong chiến tranh, xin hai guồng hứng gió mà bộ phận thông tin trước đây đã sử dụng, loại ra. Mỗi guồng quay hứng gió là một cái chong chóng 4 cánh mà mỗi cánh là chiếc hộp phễu có hình dấu hỏi. Chỉ cần có gió cấp 2, cấp 3, chong chóng đã quay vù tít tấp. Trục chong chóng là một rô-mô quay trong các cuộn dây dẫn tráng emay, ngoài là lõi Stato bằng thép.

Dùng khí gas của biogas để thắp sáng

Ảnh: T.L

Từ đó, dòng điện chạy ra khi có gió. Đơn giản như vậy, nhưng nhà sát bờ sông, gió thổi quanh năm, làm hai guồng quay bằng sức gió đã giúp cụ đêm đêm có ánh sáng, toả rạng trong nhà, ngoài ngõ bằng hai bóng đèn công suất 10 W. Nhờ một kỹ sư điện lắp thêm thiết bị nắn dòng, giúp cụ Nguyễn Tú đã dùng dòng điện này sạc ắc quy cỡ nhỏ cho nhiều người trong xóm.

Ngày khánh thành công trình điện chạy bằng sức gió, đại diện Đảng uỷ và UBND xã Bảo Ninh đã đến dự. Người ngoài thôn, trong xã cũng kéo đến đông nghịt. Vì đây là lần đầu tiên trên quê hương làng biển Bảo Ninh bao năm tăm tối bỗng có ánh điện tự làm.

Nhiều nhà học theo, phong trào làm ánh điện từ gió ở Bảo Ninh thuở đó, một thời rộ lên sôi nổi. Báo chí địa phương, Trung ương về đưa tin tới tấp.

Cùng với việc tạo nguồn điện từ gió, cụ Nguyễn Tú còn thuê thợ nề xây một hầm biogas bằng gạch đặc. Những gia đình trong xóm nghe tin, liền gánh phân lợn trong chuồng chăn nuôi của mình đến cho cụ. Hàng ngày, cụ tìm vớt những động vật chết mà người ta trôi sông cho vào bể chứa của mình. Việc làm ấy đã trở thành một công đôi việc. Là vừa làm sạch sẽ môi trường, vừa tạo khí cháy trong hầm biogas của cụ. Ngoài ra, cụ còn làm nhà cầu, giải quyết nạn "Nhất quận công..." phổ biến lúc đó ở địa phương mình. Hầm chứa phân và động vật chết ấy bịt kín, thông ra ngoài bằng ống thép có van khoá và điều chỉnh. Một tháng, sau ngày hầm bịt kín, bếp ga chạy bằng khí thải của cụ Nguyễn Tú đón nhận những ngọn lửa xanh lè đầu tiên khi mở khoá van. Cụ đun nước, nấu cơm, nấu canh... vô cùng thoải mái. Đó cũng là lúc cụ hoàn thành tập "Địa chí Bảo Ninh" có lời đề tựa của bác sĩ, nhà văn hoá Nguyễn Khắc Viện. Đây là một trong những tập địa chí đầu tiên viết về làng xã mình ở Việt Nam mà tác giả không phải là nhà văn, nhà nghiên cứu chuyên nghiệp.

Năm 1994, điện sông Đà đã vượt sông Nhật Lệ về Bảo Ninh. Năm 2004, cầu Nhật Lệ nối đôi bờ được khánh thành. Bảo Ninh, quê hương của mẹ Suốt anh hùng năm xưa không còn là ốc đảo nữa. Bao nhà cao tầng mọc lên. Những con đường nhựa phẳng lì chạy từ cửa biển vươn dài về phía Nam đã và đang xây dựng. Bảo Ninh, một vùng quê biển, du lịch, nghỉ mát, trù phú, sầm uất ngày một ngày thêm hồng hào da thịt. Cụ Nguyễn Tú rời Bảo Ninh lên sông ở Đồng Sơn, phía Tây Tp Đồng Hới sau năm 2003. Năm 2006 cụ qua đời vì tuổi già sức yếu, thọ 86 tuổi.

Công trình tạo điện bằng sức gió ở Bảo Ninh tuy không phổ biến như "Cái buổi ban đầu lưu luyến ấy" mà cụ Nguyễn Tú đã tiên phong. Nhưng ở đây, người ta vẫn sử dụng nó trong kỹ nghệ nuôi tôm trên cát ở một số cơ sở, có tầm cỡ vĩ mô hơn. Giàn cánh quạt cao hơn, dài hơn. Cơ năng gió chuyển thành động năng, vừa quay mô tơ tạo điện năng, vừa tạo lực quay guồng chong chóng đảo nước. Nhờ công nghệ này mà các cơ sở nuôi tôm trên cát của Công ty Đức Thắng ở thôn Cửa Phú và Trung tâm nuôi trồng của thủy sản Quảng Bình ở thôn Sa Động xã Bảo Ninh, một năm làm lợi cho mình hàng chục triệu đồng và tiết kiệm điện năng cho nhà nước một lượng đáng kể.

Đó là chưa kể một số gia đình chăn nuôi heo ở thôn Hà Thôn, Hà Trung, Cửa Phú trong xã. Hầm biogas của họ hiện đại hơn nhiều, do áp dụng kỹ thuật xây hầm hình cầu 2 tầng như một số tỉnh ở phía Bắc. Những công trình này không những làm giàu cho bản thân họ mà còn góp phần giữ gìn không khí trong sạch mát mẻ quanh năm của một quê hương làng cát ven biển.

Điện từ gió để nuôi tôm trên cát và hầm Bioga hiện đại ngày nay ở Bảo Ninh là một bước tiến dài về phát triển công nghệ so với công trình đầu tiên của cụ Nguyễn Tú những năm cuối cùng của thế kỉ trước. Tuy nhiên, những đóng góp về khoa học (và sử học cũng như văn hoá) là những giá trị lớn lao mà cụ đã để lại cho người dân Bảo Ninh.

H.N.D